

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE klasa 3 LO (4-letniego)

zakres rozszerzony do programu Nowej Ery "W centrum uwagi"

Liczba godzin: 90

Nr lekcji	Treści nauczania (temat lekcji)	Liczba godzin na realizację	Zagadnienia	Wymagania		Zapis z podstawy programowej	
				podstawowe	rozszerzające	Zakres podstawowy	Zakres rozszerzony
I. Polityki publiczne – gospodarka i rozwój							
1.	Polityki publiczne	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ polityka publiczna ▪ rodzaje polityk publicznych ▪ zasady polityk publicznych ▪ uczestnicy polityki publicznych ▪ instrumenty realizacji polityk publicznych ▪ etapy polityk publicznych ▪ ocena programów publicznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym są polityki publiczne; ▪ wymienia rodzaje polityk publicznych; ▪ podaje przykłady świadczeń publicznych [usług społecznych, usług socjalnych]; ▪ wymienia czynniki kształtujące polityki publiczne; ▪ wskazuje główne zasady polityk publicznych w Polsce; ▪ wymienia narzędzia/instrumenty umożliwiające realizację polityk publicznych; ▪ podaje kryteria oceny programów publicznych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów [wewnętrznych i zewnętrznych] na kształt polityk publicznych; ▪ omawia proces tworzenia i realizacji polityk publicznych; ▪ charakteryzuje czynniki wpływające na wybór instrumentów realizacji polityk publicznych; ▪ analizuje przebieg wybranego programu publicznego i jego rezultaty; ▪ podaje przykłady działań państwa, w których organy władzy wykorzystują poszczególne instrumenty realizacji polityk publicznych. 		<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>1) [...] wyjaśnia pojęcie i przedstawia rodzaje polityk publicznych [...].</p>
2.	Polityka gospodarcza	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcje polityki gospodarczej ▪ cele polityki gospodarczej ▪ modele polityki gospodarczej ▪ podmioty polityki gospodarczej ▪ finanse publiczne ▪ budżet państwa ▪ procedura uchwalania ustawy budżetowej ▪ strategia rozwoju gospodarczego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „finanse publiczne”, „środki publiczne”, „budżet państwa” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ podaje przykłady aktywności państwa w obszarze gospodarki; ▪ wymienia czynniki wpływające na politykę gospodarczą państwa; ▪ wskazuje podstawowe cechy różnych modeli polityki gospodarczej państwa [gospodarka centralnie sterowana, gospodarka rynkowa]; ▪ wymienia źródła, z których można pozyskać środki publiczne; ▪ przedstawia zasady uchwalania ustawy budżetowej; ▪ wskazuje i omawia główne cele i kierunki strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „dług publiczny”, „nadwyżka budżetowa”, „deficyt budżetowy” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ przedstawia funkcje polityki gospodarczej państwa; ▪ analizuje z różnych perspektyw wady i zalety poznanych modeli polityki gospodarczej państwa; ▪ przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki gospodarczej państwa polskiego; ▪ wymienia podmioty tworzące sektor finansów publicznych; ▪ charakteryzuje strukturę dochodów budżetu państwa; ▪ prezentuje strukturę wydatków z budżetu państwa; ▪ porównuje procedury uchwalania ustawy 		<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>1) wyjaśnia pojęcie „finansów publicznych”; przedstawia modele polityki gospodarczej państwa; wyjaśnia pojęcie i przedstawia rodzaje polityk publicznych; [...]</p> <p>5) analizuje dokumenty związane ze strategią rozwoju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p> <p>XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>3) porównuje ścieżkę legislacyjną wymaganą do zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, tworzenia ustaw, ustawy budżetowej i projektów uznanych za pilne [...].</p>

					<ul style="list-style-type: none"> zwykłej i ustawy budżetowej; przedstawia uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne wpływające na realizację strategii rozwoju gospodarczego państwa polskiego; analizuje i ocenia główne założenia strategii rozwoju Polski. 	
3.	Polityka regionalna	1	<ul style="list-style-type: none"> region rozwoj regionalny modele polityki regionalnej podmioty polityki regionalnej polityka regionalna w Polsce polityka regionalna w UE 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów „region” i „rozwoj regionalny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wskazuje podstawowe cele rozwoju regionalnego; wymienia podstawowe czynniki rozwoju regionalnego; przedstawia instrumenty polityki regionalnej państwa polskiego; wymienia cechy podstawowych modeli polityki regionalnej państwa [model wsparcia ośrodków wzrostu, model wyrównywania różnic międzyregionalnych]; podaje główne założenia strategii rozwoju regionalnego państwa polskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje różnorodne wskaźniki rozwoju gospodarczego; prezentuje z różnych perspektyw wady i zalety poznanych modeli polityki regionalnej państwa; przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki regionalnej państwa polskiego; omawia zasady polskiej polityki regionalnej; wskazuje cele i charakteryzuje formy współpracy w ramach euroregionów; analizuje i ocenia główne założenia strategii rozwoju regionalnego państwa polskiego; przedstawia cele i zasady polityki regionalnej Unii Europejskiej; odszukuje informacje na temat programów realizowanych w okolicy jego miejsca zamieszkania ze środków pochodzących z funduszy europejskich. 	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 6) przedstawia różne modele polityki rozwoju regionalnego – wsparcia ośrodków wzrostu i wyrównywania różnic międzyregionalnych; wskazuje na założenia dotyczące realizacji tej polityki w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p> <p>XIII. Ład międzynarodowy. Uczeń: 19) przedstawia cele form współpracy regionalnej, w tym inicjatyw międzynarodowych, w których uczestniczy Rzeczpospolita Polska (np. Grupa Wyszehradzka, Trójkąt Weimarski) [...].</p> <p>XIV. Integracja europejska. Uczeń: 13) przedstawia fundusze Unii Europejskiej i podaje przykłady ich wykorzystania na poziomie regionalnym i centralnym w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>
4.	Polityka przemysłowa i gospodarka żywnościowa	2	<ul style="list-style-type: none"> przemysł cele polityki przemysłowej specjalne strefy ekonomiczne gospodarka żywnościowa rolnictwo polityka żywnościowa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „przemysł”, „okręg przemysłowy”, „gospodarka żywnościowa” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wymienia cele i instrumenty polityki przemysłowej państwa polskiego; wskazuje podstawowe instrumenty gospodarki żywnościowej; charakteryzuje wybrane rozwiązania wykorzystywane przez państwo polskie w ramach polityki przemysłowej [założenia, instrumenty, rezultaty]; charakteryzuje wybrane rozwiązania wykorzystywane przez państwo polskie w ramach gospodarki żywnościowej [założenia, instrumenty, rezultaty]; uzasadnia konieczność zapewnienia społeczeństwu bezpieczeństwa żywnościowego; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „dobra inwestycyjne”, „dobra konsumpcyjne” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wymienia kryteria oceny poziomu uprzemysłowienia państwa; podaje cechy podstawowych modeli polityki przemysłowej państwa: polityki sektorowej i polityki horyzontalnej; charakteryzuje główne etapy rozwoju polityki przemysłowej w Polsce i na świecie po zakończeniu II wojny światowej; omawia wpływ procesu transformacji ustrojowej na politykę przemysłową państwa polskiego; przedstawia cele i formy działania Agencji Rozwoju Przemysłu; omawia i ocenia funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych 	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 7) przedstawia założenia i wybrane rozwiązania polityki przemysłowej i w zakresie gospodarki żywnościowej w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p> <p>XIV. Integracja europejska. Uczeń: 12) przedstawia działalność Unii Europejskiej w wybranych politykach sektorowych (polityce: kulturalnej; kształcenia i młodzieży; badań i rozwoju technologicznego; handlowej; rolnej; transportowej; ochrony środowiska; energii, małych i średnich przedsiębiorstw) [...].</p>

				<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe założenia i instrumenty polityki rolnej Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> w Polsce; prezentuje współzależności występujące między poszczególnymi strefami gospodarki żywnościowej; przedstawia uwarunkowania rozwoju rolnictwa w Polsce; prezentuje z różnych perspektyw wady i zalety modelu polityki rolnej przyjętego w Unii Europejskiej; charakteryzuje wybrane programy i instytucje wspierające rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich; na wybranych przykładach analizuje i ocenia strategie promocji żywności realizowane w Polsce. 		
5.	Ochrona środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne	2	<ul style="list-style-type: none"> problemy środowiska naturalnego ochrona środowiska polityka ekologiczna bezpieczeństwo ekologiczne strategia ochrony środowiska w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe problemy związane z ochroną środowiska naturalnego; uzasadnia konieczność ochrony środowiska naturalnego; buduje wnioski dotyczące obowiązków państwa i obywateli w zakresie ochrony środowiska naturalnego na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>; wymienia cele i instrumenty polityki państwa w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego Polski; omawia wybrane inicjatywy państwa polskiego na rzecz ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego [założenia, instrumenty, rezultaty]; ocenia świadomość ekologiczną – własną i społeczeństwa polskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje uwarunkowania decydujące współcześnie o stanie środowiska naturalnego oraz poziomie jego ochrony; podaje przykłady porozumień międzynarodowych i programów strategicznych dotyczących ochrony środowiska; przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki państwa w obszarze ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; omawia zależność między bezpieczeństwem narodowym a bezpieczeństwem ekologicznym; prezentuje główne założenia i cele państwa polskiego dotyczące bezpieczeństwa ekologicznego, zawarte w <i>Strategii bezpieczeństwa narodowego</i>; odszukuje informacje na temat działalności wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska właściwego dla jego miejsca zamieszkania. 		IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 8) przedstawia działania państwa na rzecz ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego w Rzeczypospolitej Polskiej [...].
6.	Badania i innowacje	2	<ul style="list-style-type: none"> społeczeństwo informacyjne badania i rozwój innowacje polityka naukowa i innowacyjna w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „społeczeństwo informacyjne”, „badania naukowe”, „innowacje” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wymienia podstawowe cechy społeczeństwa informacyjnego; wskazuje pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania społeczeństwa informacyjnego; wymienia cele i instrumenty polityki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów „szum informacyjny” i „bańka informacyjna” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; przedstawia zagrożenia wynikające ze zjawiska bańki informacyjnej; charakteryzuje uwarunkowania rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce; wymienia główne organy, instytucje i agencje państwa polskiego działające na rzecz rozwoju nauki i innowacyjności; 	I. Człowiek i społeczeństwo. Uczeń: 8) charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe i informacyjne) [...].	IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 14) przedstawia założenia polityki państwa w dziedzinie nauki i innowacji w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

			<ul style="list-style-type: none"> państwa w zakresie badań naukowych i innowacji; uzasadnia konieczność prowadzenia przez państwo działań na rzecz rozwoju nauki i innowacyjności. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje i ocenia działalność wybranej instytucji lub agencji naukowej państwa polskiego [cele, formy działania, rezultaty]; omawia funkcjonowanie regionalnych systemów innowacji oraz parków naukowo-technologicznych [założenia, formy działania, rezultaty]; wyszukuje informacje na temat strategii rozwoju społeczeństwa informacyjnego realizowanej w jego województwie. 			
Podsumowanie i test – 2 godziny lekcyjne							
II. Polityki publiczne – bezpieczeństwo i kwestie społeczne							
1.	Bezpieczeństwo państwa	2	<ul style="list-style-type: none"> bezpieczeństwo wewnętrzne bezpieczeństwo zewnętrzne potencjał strategiczny system bezpieczeństwa w RP służby specjalne Siły Zbrojne RP strategia bezpieczeństwa narodowego RP 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „bezpieczeństwo wewnętrzne państwa”, „bezpieczeństwo zewnętrzne państwa”, „potencjał strategiczny”, „środowisko bezpieczeństwa”, „cele strategiczne”, „strategia bezpieczeństwa”, „porządek publiczny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wyjaśnia, jaki wpływ ma potencjał strategiczny na siłę państwa; buduje wnioski dotyczące obowiązków państwa w zakresie bezpieczeństwa na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>; wymienia cele strategii bezpieczeństwa narodowego Polski; podaje przykłady działań realizujących poszczególne cele strategii bezpieczeństwa narodowego Polski; wymienia uprawnienia Prezydenta RP i Rady Ministrów w zakresie bezpieczeństwa państwa; wymienia główne zadania i uprawnienia: <ul style="list-style-type: none"> - Biura Bezpieczeństwa Narodowego, - Straży Granicznej, - Służby Ochrony Państwa, - Centralnego Biura Antykorupcyjnego, - Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, - Policji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „racja stanu” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; przedstawia poszczególne działania strategiczne państwa; wymienia główne zadania: <ul style="list-style-type: none"> - Rady Bezpieczeństwa Narodowego; - Agencji Wywiadu, - Służby Wywiadu Wojskowego, - Służby Kontrwywiadu Wojskowego, - Rządowego Centrum Bezpieczeństwa; przedstawia strukturę organizacyjną Sił Zbrojnych RP; charakteryzuje podstawowe rodzaje misji realizowanych przez żołnierzy Sił Zbrojnych RP; wyjaśnia, na czym polega zarządzanie kryzysowe; dokonuje oceny działań organów państwa w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego [zajmuje stanowisko, buduje argumenty i kontrargumenty w sporze]. 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>5) [...] przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: [...] w polityce zagranicznej oraz bezpieczeństwa państwa; analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – poziom legitymizacji społecznej władzy prezydenckiej;</p> <p>6) przedstawia kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia podstawowe działy administracji rządowej i zadania wojewody; wyjaśnia rolę prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>16) przedstawia zadania poszczególnych instytucji ze sfery bezpieczeństwa wewnętrznego w Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <p>17) charakteryzuje politykę bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (cele w zakresie bezpieczeństwa, potencjał strategiczny, środowisko bezpieczeństwa, koncepcja działań i przygotowań strategicznych).</p>
2.	Polityka społeczna	3	<ul style="list-style-type: none"> ubezpieczenia społeczne pomoc społeczna polityka rynku pracy polityka senioralna polityka prorodzinna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „dobrobyt społeczny”, „polityka prorodzinna”, „polityka senioralna”, „polityka rynku pracy”, „emerytura”, „renta”, „zasiłek” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wyjaśnia znaczenie zasady solidaryzmu społecznego określającej działania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia i ocenia wpływ poszczególnych podmiotów na kształt polityki społecznej państwa polskiego; prezentuje uwarunkowania polityki społecznej realizowanej w Polsce; porównuje zasady funkcjonowania i znaczenie poszczególnych rodzajów ubezpieczeń społecznych w Polsce; 	<p>VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>1) przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej, rozróżnia ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe</p>	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>9) przedstawia politykę państwa na rynku pracy w Rzeczypospolitej Polskiej; rozróżnia formy polityki aktywnej oraz świadczeń socjalnych dla bezrobotnych; [...] 11) wykazuje aktualność kwestii „starzenia się społeczeństwa”;</p>

				<ul style="list-style-type: none"> systemu ubezpieczeń społecznych; wymienia cele i instrumenty polityki społecznej państwa polskiego; uzasadnia konieczność funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych; wymienia cechy systemu ubezpieczeń społecznych w Polsce; rozdziela ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe; przedstawia zadania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; wymienia formy pomocy społecznej w Polsce; wskazuje instrumenty polityki rynku pracy w Polsce; przedstawia wybrane działania urzędu pracy w swoim powiecie; wyjaśnia, jakie są przyczyny starzenia się społeczeństwa; wymienia skutki społeczno-ekonomiczne procesu starzenia się społeczeństwa; przedstawia działania rządu mające na celu ograniczenie zjawiska starzenia się społeczeństwa [cele, formy, rezultaty]; wymienia główne programy realizowane w ramach polityki prorodzinnej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje zasady przyznawania różnego rodzaju świadczeń socjalnych; wykazuje zależność między formą zatrudnienia a zasadami funkcjonowania poszczególnych rodzajów ubezpieczeń społecznych; prezentuje i ocenia zasady określające polską politykę społeczną oraz stosowane w jej ramach instrumenty, ze szczególnym uwzględnieniem instrumentów polityki rynku pracy [buduje argumenty i kontrargumenty w sporze]; przedstawia rolę i zakres działania instytucji rynku pracy; prezentuje uwarunkowania wpływające na rynek pracy w Polsce oraz ocenia jego funkcjonowanie; charakteryzuje programy rządowe realizowane w ramach polityki senioralnej i ocenia ich skuteczność; przedstawia założenia głównych programów realizowanych w ramach polityki prorodzinnej w Polsce oraz ocenia ich skuteczność; wymienia świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego. 	<p>i wypadkowe; wymienia zadania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; [...]</p> <p>3) przedstawia działania w celu ograniczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego na przykładzie działalności urzędu pracy w swoim powiecie[...].</p>	<p>przedstawia główne założenia polityki państwa wobec osób starszych; wyjaśnia zasadę solidaryzmu społecznego w ubezpieczeniach społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>
3.	Ochrona zdrowia	2	<ul style="list-style-type: none"> system ochrony zdrowia publiczna opieka zdrowotna świadczenia opieki zdrowotnej Narodowy Fundusz Zdrowia [NFZ] ubezpieczenia zdrowotne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów „ubezpieczenia zdrowotne”, „służba zdrowia”, „zasilek” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wymienia podstawowe obowiązki państwa w zakresie ochrony zdrowia; buduje wnioski dotyczące obowiązków państwa w zakresie ochrony zdrowia na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>; wymienia instytucje tworzące system ochrony zdrowia w Polsce; podaje zadania Narodowego Funduszu Zdrowia; omawia podstawowe zasady korzystania z systemu ochrony zdrowia w Polsce. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia i omawia uwarunkowania określające funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia w państwie polskim; charakteryzuje strukturę systemu ochrony zdrowia w Polsce [instytucje, organizacja poszczególnych szczebli, rodzaje świadczeń, sposób finansowania]; opisuje je i ocenia funkcjonowanie systemu ochrony zdrowia w Polsce [buduje argumenty i kontrargumenty w sporze]; analizuje funkcjonowanie systemu opieki zdrowotnej poza granicami kraju; przedstawia główne założenia <i>Narodowego programu zdrowia</i> realizowanego w Polsce; ocenia jakość systemu publicznej opieki zdrowotnej w Polsce; prezentuje kompetencje i działania Rzecznika Praw Pacjenta oraz wymienia prawa przysługujące pacjentom. 	<p>VI. Wybrane problemy polityki publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>2) wyjaśnia specyfikę obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia cele i zadania centralnej instytucji koordynującej funkcjonowanie służby zdrowia; wyjaśnia kwestię korzystania z publicznej opieki zdrowotnej[...].</p>	
4.	Polityka kulturalna	1	<ul style="list-style-type: none"> kultura polityka kulturalna narodowe instytucje kultury 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „kultura”, „kultura narodowa”, „dziedzictwo kulturowe”, „mecenat” [oraz właściwie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „kapitał kulturowy” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; 		<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>12) przedstawia działania państwa w zakresie polityki kulturalnej oraz</p>

				<p>używa tych pojęć w swoich wypowiedziach;</p> <ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność aktywności państwa w obszarze kultury; przedstawia podstawowe obowiązki państwa w obszarze kultury; wymienia narodowe instytucje kultury działające w Polsce; analizuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> dotyczące polityki kulturalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje i ocenia działalność narodowych instytucji kultury w Polsce; charakteryzuje poszczególne typy kultury; przedstawia zadania poszczególnych uczestników polityki kulturalnej państwa polskiego; charakteryzuje wybrane programy na rzecz rozwoju polskiej kultury [cele, formy, efekty, adresaci]. 		wykazuje znaczenie narodowych instytucji kultury w Rzeczypospolitej Polskiej [...].
5.	Relacje państwo– Kościół	1	<ul style="list-style-type: none"> religia modele relacji państwo –Kościół państwo świeckie państwo wyznaniowe Kościół i związki wyznaniowe wolność religii konkordat 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „religia”, „wyznanie”, „kult”, „ateizm”, „konkordat” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; charakteryzuje podstawowe modele relacji państwo –Kościół [model państwa świeckiego, model państwa wyznaniowego]; formułuje wnioski dotyczące relacji Rzeczypospolitej Polskiej z Kościołem katolickim na podstawie wybranych przepisów prawnych z konkordatu; buduje wnioski dotyczące funkcjonowania wybranego Kościoła lub związku wyznaniowego w Polsce na podstawie analizy przepisów z odpowiedniej ustawy; formułuje wnioski dotyczące wolności sumienia i religii w Polsce na podstawie analizy przepisów z <i>Konstytucji RP</i>. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje Kościoły i związki wyznaniowe w Polsce [zasięg terytorialny, liczba wiernych, cechy religii/wyznania]; analizuje przepisy prawne z ustaw dotyczących wolności sumienia i religii w Polsce; charakteryzuje i ocenia model relacji państwo –Kościół funkcjonujący w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<p>II. Społeczeństwo obywatelskie.</p> <p>Uczeń:</p> <p>3) przedstawia funkcjonujące w Rzeczypospolitej Polskiej kościoły i inne związki wyznaniowe[...].</p>	<p>IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>15) przedstawia modele relacji państwo –Kościół i stosunki Rzeczypospolitej Polskiej z Kościołem katolickim (na podstawie przepisów konkordatu) oraz wybranym związkiem wyznaniowym (na podstawie ustawy) [...].</p>
Podsumowanie i test – 2 godziny lekcyjne							
III. Podstawy porządku prawnego							
1.	Prawo i jego rodzaje	2	<ul style="list-style-type: none"> prawo normy społeczne przepis prawny norma prawna rodzaje i gałęzie prawa system prawa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „prawo”, „norma prawna”, „przepis prawny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; rozpoznaje i charakteryzuje poszczególne typy norm społecznych; wyjaśnia, czym normy prawne różnią się od innych rodzajów norm społecznych; rozpoznaje rodzaje i gałęzie prawa; wyjaśnia, skąd wywodzą się normy funkcjonujące w różnych systemach prawnych [prawo zwyczajowe, precedensowe, religijne, pozytywne]; wyjaśnia znaczenie zasad hierarchiczności, spójności i zupełności oraz podaje przykłady ich stosowania [lub wskazuje sytuacje, w których zostały one naruszone]. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega różnica między przedmiotowym a podmiotowym rozumieniem pojęcia „prawo”; tłumaczy, na czym polegają różnice dotyczące rozumienia prawa przez zwolenników naturalizmu oraz pozytywizmu prawniczego; porównuje z różnych perspektyw [wg różnych kryteriów] koncepcje prawa pozytywnego oraz prawa naturalnego; charakteryzuje poszczególne rodzaje norm prawnych; rozpoznaje i opisuje poszczególne elementy budowy normy prawnej [hipoteza, dyspozycja, sankcja]; porównuje różne systemy prawne, w tym wskazuje, gdzie one występują na świecie; charakteryzuje systemy prawne 	<p>V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>1) wyjaśnia, czym różnią się normy prawne od innych typów norm [...].</p>	<p>XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>1) rozróżnia źródła, z których wywodzą się normy w różnych systemach prawnych (prawo: zwyczajowe, precedensowe, religijne, pozytywne);</p> <p>2) wyjaśnia zasady hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym oraz pojęcie luki prawnej; rozpoznaje rodzaje prawa (międzynarodowe, krajowe, miejscowe; prywatne, publiczne; materialne, formalne; cywilne, karne, administracyjne; pisane, niepisane) [...].</p>

2.	Źródła prawa	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akty normatywne ▪ akty nienormatywne ▪ obowiązywanie prawa ▪ źródła prawa ▪ prawo Unii Europejskiej ▪ kodeksy ▪ dzienniki urzędowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „akt normatywny”, „źródło prawa”, „kodeks”, „akt administracyjny”, „orzeczenie sądowe”, „prawo wtórne UE”, „prawo pierwotne UE” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ wymienia podstawowe rodzaje źródeł prawa obowiązującego w Polsce; ▪ charakteryzuje źródła prawa powszechnie obowiązującego w Polsce; ▪ rozpoznaje i charakteryzuje akty prawne niebędące źródłami prawa; ▪ wymienia cechy <i>Konstytucji RP</i> i wyjaśnia, na czym polega jej szczególna moc; ▪ rozróżnia poszczególne rodzaje prawa Unii Europejskiej; ▪ wymienia i rozpoznaje akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada pierwszeństwa stosowania prawa unijnego przed prawem krajowym; ▪ przedstawia rolę Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej [TSUE] w unijnym porządku prawnym; ▪ charakteryzuje kodeksy funkcjonujące w polskim porządku prawnym [nazwa, rodzaj i zakres regulacji]; ▪ podaje przykłady aktów prawa miejscowego; ▪ wymienia dzienniki urzędowe prowadzone w Polsce. 	<p>funkcjonujące w wybranych państwach.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnicę między aktami normatywnymi a aktami nienormatywnymi; ▪ porównuje różnego rodzaju prawa obowiązującego w Polsce [sposób stanowienia, sposób wprowadzania do porządku prawnego, zasięg obowiązywania, adresaci norm, miejsce w hierarchii źródeł prawa]; ▪ przedstawia zasady ogólne prawa międzynarodowego; ▪ charakteryzuje rodzaje umów międzynarodowych i pozycję tych porozumień w polskim porządku prawnym [buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>]; ▪ porównuje różne rodzaje prawa wtórnego Unii Europejskiej; ▪ przedstawia istotę sporu dotyczącego hierarchicznej zależności między <i>Konstytucją RP</i> a prawem Unii Europejskiej; ▪ porównuje różne rodzaje aktów prawa miejscowego. 	<p>V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>2) przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej – wykazuje szczególną moc konstytucyjną [...].</p> <p>VII. Współczesne stosunki międzynarodowe. Uczeń:</p> <p>8) wymienia obowiązujące akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej; lokalizuje jej państwa członkowskie; przedstawia podstawowe obszary i zasady działania Unii Europejskiej;</p> <p>9) przedstawia najważniejsze instytucje Unii Europejskiej: Komisję, Radę, Parlament, Radę Europejską i Trybunał Sprawiedliwości [...].</p>	<p>XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń</p> <p>2) wyjaśnia zasady hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym oraz pojęcie luki prawnej; rozpoznaje rodzaje prawa (międzynarodowe, krajowe, miejscowe; prywatne, publiczne; materialne, formalne; cywilne, karne, administracyjne; pisane, niepisane);</p> <p>4) [...] wskazuje zależności między rozporządzeniami a ustawami oraz zarządzeniami a uchwałami (w przypadku aktów prawa miejscowego) w Rzeczypospolitej Polskiej;</p> <p>5) wymienia obowiązujące w Rzeczypospolitej Polskiej akty prawne niebędące źródłami prawa i wyjaśnia ich specyfikę;</p> <p>6) wyjaśnia zależności między prawem unijnym i krajowym; przedstawia formy prawa wtórnego Unii Europejskiej i ich miejsce w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>
3.	Wykładnia prawa	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ luka prawna ▪ rodzaje wykładni ▪ reguły kolizyjne ▪ reguły dedukcyjne ▪ zasady prawa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów „luka prawna” i „spójność prawa” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ tłumaczy, na czym polega wykładnia prawa; ▪ wymienia podstawowe zasady prawa; ▪ przedstawia konsekwencje łamania podstawowych zasad prawa. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „wykładnia prawa”, „reguły kolizyjne”, „reguły dedukcyjne” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ omawia różne typy luk prawnych; ▪ charakteryzuje różne typy wykładni prawa; ▪ rozpoznaje i omawia przykłady zastosowania w przepisach prawnych podstawowych zasad prawa. 	<p>V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>1) wyjaśnia, czym różnią się normy prawne od innych typów norm; wymienia podstawowe zasady prawa (prawo nie działa wstecz, domniemanie niewinności, nie ma winy bez prawa, nieznanostwo prawa szkodzi) i wyjaśnia konsekwencje ich łamania [...].</p>	<p>XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>2) wyjaśnia zasady hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym oraz pojęcie luki prawnej; rozpoznaje rodzaje prawa (międzynarodowe, krajowe, miejscowe; prywatne, publiczne; materialne, formalne; cywilne, karne, administracyjne; pisane, niepisane) [...].</p>
4.	Legislacja i ratyfikacja	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ procedura ustawodawcza ▪ ustawa budżetowa ▪ szczególne procedury legislacyjne ▪ procedura zmiany <i>Konstytucji RP</i> ▪ procedury 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „legislacja”, „ratyfikacja”, „weto prezydenckie” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ wymienia podmioty posiadające prawo inicjatywy ustawodawczej w ramach różnych procedur legislacyjnych; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „promulgacja ustawy”, <i>vacatio legis</i>, „inflacja prawa” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ rozpoznaje i właściwie nazywa poszczególne jednostki redakcyjne aktów normatywnych w Polsce; 	<p>V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>2) [...] przedstawia procedurę ustawodawczą [...].</p>	<p>XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>3) porównuje ścieżkę legislacyjną wymaganą do zmiany <i>Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej</i>, tworzenia ustaw, ustawy budżetowej i projektów uznanych za pilne;</p> <p>4) przedstawia różne procedury</p>

			<ul style="list-style-type: none"> przedratyfikacyjne zasady prawidłowej legislacji 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia organy władzy w państwie polskim uczestniczące w procesie legislacyjnym; charakteryzuje rolę poszczególnych organów władzy w procesie legislacyjnym [wymienia ich uprawnienia]; porządkuje etapy procesu legislacyjnego w kolejności chronologicznej; wskazuje główne różnice między różnymi procedurami legislacyjnymi; wymienia rodzaje umów międzynarodowych ratyfikowanych w ramach procedur przedratyfikacyjnych; wymienia zasady określające przebieg poszczególnych procedur przedratyfikacyjnych; posługuje się Internetowym Systemem Aktów Prawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia poszczególne etapy procesu legislacyjnego; wykazuje asymetryczność uprawnień Sejmu i Senatu w procedurze uchwalania ustawy; porównuje role Sejmu i Senatu w ramach różnych procedur legislacyjnych; porównuje uprawnienia Prezydenta RP w ramach różnych procedur legislacyjnych; omawia zasady prawidłowej legislacji; buduje wnioski dotyczące procedur legislacyjnych i przedratyfikacyjnych na podstawie analizy przepisów prawnych [Konstytucja RP, ustawy]. 	<p>przedratyfikacyjne w przypadku ratyfikowanych umów międzynarodowych w Rzeczypospolitej Polskiej; wskazuje zależności między rozporządzeniami a ustawami oraz zarządzeniami a uchwałami (w przypadku aktów prawa miejscowego) w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p>
5.	Państwo prawne	2	<ul style="list-style-type: none"> rzeczywistość państwa zasady państwa prawnego niezależność sądów niezawisłość sędziów kontrola prawa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „państwo prawne”, „niezależność sądów”, „niezawisłość sędziów” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; przedstawia genezę i rozwój idei rządów prawa [etapy rozwoju, myśliciele, koncepcje]; wyjaśnia znaczenie kluczowych zasad funkcjonowania państwa prawnego; wymienia zadania i kompetencje kluczowych instytucji w systemie ochrony praworządności [Trybunał Konstytucyjny, Trybunał Stanu, Sąd Najwyższy, sądy, prokuratura, Krajowa Rada Sądownictwa, Najwyższa Izba Kontroli]. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zasadnia, że funkcjonowanie rządów prawa jest konieczne dla prawidłowego rozwoju państwa i społeczeństwa; analizuje kryteria oceny poziomu praworządności; porównuje aspekt formalny i aspekt materialny państwa prawnego; przedstawia rolę kluczowych instytucji w systemie ochrony praworządności, w tym znaczenie sądownictwa konstytucyjnego; buduje wnioski dotyczące funkcjonowania państwa prawnego w Polsce na podstawie analizy wyników wybranej kontroli przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli. 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 10) przedstawia strukturę sądownictwa powszechnego i administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz zadania Sądu Najwyższego; uzasadnia potrzebę niezależności sądów i niezawisłości sędziów [...].</p> <p>X. Kontrola władzy. Uczeń: 6) przedstawia genezę i zasady państwa prawnego; przedstawia zasady organizacji i funkcjonowania władzy sądowniczej; 7) wykazuje rolę Krajowej Rady Sądownictwa i Sądu Najwyższego w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia strukturę Sądu Najwyższego; 8) wyjaśnia rolę sądownictwa administracyjnego w kontroli decyzji władz; przedstawia strukturę Naczelnego Sądu Administracyjnego i jego rolę w Rzeczypospolitej Polskiej; 9) wykazuje znaczenie sądownictwa konstytucyjnego dla państwa prawa; przedstawia działania Trybunału Konstytucyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej, odwołując się do przykładów rozstrzygniętych przez niego spraw; 10) uzasadnia znaczenie Najwyższej Izby Kontroli w Rzeczypospolitej Polskiej, odwołując się do wyników wybranej kontroli przeprowadzonej przez tę instytucję [...].</p>
6.	Pomoc prawna	1	<ul style="list-style-type: none"> poradnictwo nieodpłatna pomoc prawna notariusz radca prawny adwokat 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „notariusz”, „radca prawny”, „adwokat” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wymienia podstawowe uprawnienia i zadania notariusza, radcy prawnego oraz adwokata; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> uzyskuje i prezentuje informacje na temat działania systemu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego; porównuje zadania notariuszy, radców prawnych i adwokatów oraz sposoby wykonywania przez nich pracy [formy 	<p>V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 12) wskazuje, do jakich organów i instytucji można się zwrócić w Rzeczypospolitej Polskiej o pomoc prawną w konkretnych sytuacjach; przedstawia zadania notariuszy, radców prawnych,</p>

				<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność funkcjonowania systemu nieodpłatnych poradnictwa i pomocy prawnej w państwie demokratycznym; wymienia działające w Polsce instytucje, w których można uzyskać pomoc prawną. 	zatrudnienia].	adwokatów[...].	
7.	Informacja publiczna	1	<ul style="list-style-type: none"> informacja publiczna wniosek o udzielenie informacji publicznej Biuletyn Informacji Publicznej [BIP] archiwum e-administracja 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są informacja publiczna i Biuletyn Informacji Publicznej [BIP]; wymienia obszary życia publicznego, których dotyczy informacja publiczna; podaje zasady korzystania z dokumentacji gromadzonej w urzędach i archiwach; wymienia instytucje i organy władzy w Polsce zobowiązane do udzielania informacji publicznej; przedstawia zasady sporządzania wniosków o udzielenie informacji publicznej; wymienia typy informacji publikowanych w BIP; wyszukuje informacje za pomocą platformy ePUAP. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> pisze skierowane do różnych instytucji wnioski o udzielenie informacji publicznej; formuluje wnioski dotyczące dostępu do informacji publicznej na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i> i ustaw; przedstawia możliwości, które dają obywatelom korzystanie z platformy ePUAP; wyjaśnia zasady funkcjonowania profilu zaufanego; uzyskuje informacje na temat działalności wybranej instytucji publicznej lub dotyczące konkretnej sprawy publicznej. 	13) wyjaśnia, jak można korzystać w Rzeczypospolitej Polskiej z dokumentacji gromadzonej w urzędach (ze szczególnym uwzględnieniem e-administracji) i archiwach oraz jakie sprawy można dzięki temu załatwić; pisze wniosek o udzielenie informacji publicznej.	
Podsumowanie i test – 2 godziny lekcyjne							
IV. Prawo cywilne							
1.	Część ogólna prawa cywilnego	2	<ul style="list-style-type: none"> źródła prawa cywilnego osoba fizyczna osoba prawna zdolność prawna czynności prawne pełna zdolność do czynności prawnych ograniczona zdolność do czynności prawnych ubezwłasnowolnienie przedstawicielstwo pełnomocnictwo 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „osoba fizyczna”, „osoba prawna”, „zdolność prawna”, „zdolność do czynności prawnych”, „przedstawicielstwo”, „pełnomocnictwo”, „zobowiązanie”, „pełna zdolność do czynności prawnych”, „ograniczona zdolność do czynności prawnych” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne; odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa cywilnego; analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego; wymienia źródła prawa cywilnego; podaje przykłady podmiotów będących osobami prawnymi; wyjaśnia, jakie mogą być przyczyny braku pełnej zdolności do czynności prawnych; podaje konsekwencje wynikające z posiadania pełnej i ograniczonej zdolności do czynności prawnych; wymienia zasady poprawnego sporządzania oświadczeń woli. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „ubezwłasnowolnienie” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; wymienia cechy charakterystyczne dla stosunków cywilnoprawnych [prawo prywatne]; buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i>; analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego; przedstawia podział cywilnych praw podmiotowych; wymienia działy prawa cywilnego w Polsce; wyjaśnia, czym są jednostki organizacyjne ze zdolnością prawną; porównuje podmioty prawa cywilnego; podaje rodzaje czynności prawnych; wymienia możliwe formy czynności prawnej; przedstawia warunki umożliwiające orzeczenie ubezwłasnowolnienia całkowitego i częściowego; omawia zasady ochrony prawnej osób 	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 3) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne, rodzinne, [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne; 4) wyjaśnia podstawowe instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego i prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej (osoba fizyczna, zdolność prawna a zdolność do czynności prawnych, przedstawicielstwo a pełnomocnictwo, zobowiązanie)[...].	XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 8) wyjaśnia instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej (ograniczona i pełna zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej; ubezwłasnowolnienie; oświadczenie woli; osoba prawna; czynności prawne i ich forma) [...].

					<ul style="list-style-type: none"> ubezważnionych; porównuje przedstawicielstwo ustawowe i pełnomocnictwo. 		
2.	Zobowiązania i odpowiedzialność cywilna	3	<ul style="list-style-type: none"> wierzytelność dług umowa zlecenia umowa o dzieło odpowiedzialność kontraktowa odpowiedzialność deliktowa szkoda krzywda 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „wierzytelność”, „dług”, „odpowiedzialność kontraktowa”, „odpowiedzialność deliktowa”, „wykonanie zobowiązań”, „najemca”, „wynajmujący”, „zleceniobiorca”, „autor dzieła” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa cywilnego; analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego; wymienia obligatoryjne elementy umowy zlecenia i umowy o dzieło; wymienia zalety umowy zlecenia i umowy o dzieło z perspektywy zleceniobiorcy i zleceniodawcy oraz autora dzieła i zamawiającego; określa konsekwencje prawne niewykonania zobowiązań; wymienia obligatoryjne elementy umowy najmu lokalu; wskazuje elementy umowy najmu lokalu korzystne dla wynajmującego i najemcy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „szkoda”, „krzywda”, „wierzytelność”, „dłużnik”, „poręczyciel”, „zadośćuczynienie” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i>; analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego; samodzielnie sporządza umowę najmu lokalu; porównuje umowę o dzieło i umowę zlecenia; analizuje wady i zalety umowy zlecenia i umowy o dzieło z perspektywy zleceniobiorcy i zleceniodawcy oraz autora dzieła i zamawiającego; uzasadnia konieczność zawarcia umowy najmu lokalu z perspektywy wynajmującego i najemcy; wymienia rodzaje świadczeń realizowanych przez dłużników; porównuje odpowiedzialność cywilną z innymi formami odpowiedzialności. 	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 3) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne, rodzinne [...]; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne[...].	XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 12) wyjaśnia instytucje prawne prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej (wierzytelność, dług; wykonanie zobowiązań i skutki ich niewykonania; odpowiedzialność kontraktowa i deliktowa); 13) znajduje wzory umów najmu lokalu; przedstawia konieczne ich elementy i elementy korzystne dla wynajmującego i najemcy; 14) znajduje wzory umów zlecenia i umów o dzieło; przedstawia konieczne ich elementy i elementy korzystne dla zleceniobiorcy i autora dzieła [...].
3.	Prawo rodzinne	3	<ul style="list-style-type: none"> małżeństwo wspólność majątkowa intercyza alimentacja rozwód i separacja pokrewieństwo powinowactwo przysposobienie prawa i obowiązki rodziców i dziecka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „intercyza”, „rozwód”, „separacja”, „pokrewieństwo”, „powinowactwo”, „przysposobienie” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa rodzinnego; analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa rodzinnego; wymienia warunki prawne, których spełnienie jest konieczne do zawarcia małżeństwa w Polsce; wskazuje skutki prawne zawarcia małżeństwa; wymienia warunki prawne, których spełnienie jest konieczne do zakończenia małżeństwa; wymienia skutki prawne zakończenia małżeństwa; przedstawia obowiązki i prawa rodziców i dzieci; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „monogamia”, „akt małżeństwa”, „przeszkody małżeńskie”, „rozdzielność majątkowa”, „wspólnota majątkowa”, „władza rodzicielska”, „obowiązek alimentacyjny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego</i>; analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa rodzinnego; przedstawia różne sposoby zawarcia małżeństwa zgodne z polskim prawem; wymienia prawne przeszkody małżeńskie i przyczyny unieważnienia małżeństwa. 	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 3) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo [...] rodzinne, [...]; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne; [...] 6) wyjaśnia podstawowe instytucje prawne prawa rodzinnego w Rzeczypospolitej Polskiej (małżeństwo, wspólnota majątkowa, prawa i obowiązki rodziców oraz dziecka, w tym pełnoletniego, obowiązek alimentacyjny)[...].	XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 17) wyjaśnia instytucje prawne prawa rodzinnego w Rzeczypospolitej Polskiej (intercyza; rozwód, separacja; pokrewieństwo i powinowactwo; przysposobienie) [...].

				<ul style="list-style-type: none"> wymienia warunki prawne, których spełnienie jest konieczne do zawarcia stosunku przysposobienia; wymienia skutki prawne przysposobienia. 			
4.	Prawo rzeczowe	3	<ul style="list-style-type: none"> ruchomość nieruchomość własność współwłasność posiadanie użytkowanie służebność zastaw hipoteka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „własność”, „współwłasność”, „współwłasność łączna”, „współwłasność ułamkowa”, „ruchomość”, „nieruchomość”, „użytkowanie”, „użytkowanie wieczyste”, „posiadanie”, „służebność”, „zastaw”, „hipoteka” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa rzeczowego; analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa rzeczowego; wymienia konsekwencje prawne zastosowania różnych instytucji przewidzianych w prawie rzeczowym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „księga wieczysta” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i>; analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa rzeczowego; charakteryzuje poszczególne formy nabycia własności na podstawie norm prawa rzeczowego. 	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 3) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne [...]; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne; [...] 5) wyjaśnia podstawowe instytucje prawne prawa rzeczowego [...]w Rzeczypospolitej Polskiej (własność, formy nabycia własności, [...]) [...].	XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 9) wyjaśnia instytucje prawne prawa rzeczowego w Rzeczypospolitej Polskiej (współwłasność łączna i ułamkowa; ruchomość i nieruchomości; użytkowanie wieczyste, użytkowanie, posiadanie, służebność, zastaw, hipoteka); [...] 11) analizuje kazusy z zakresu prawa rzeczowego [...].
5.	Prawo spadkowe	2	<ul style="list-style-type: none"> spadek spadkodawca spadkobierca testament dziedziczenie testamentowe i ustawowe grupy dziedziczenia zapis zachówek 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „spadek”, „dziedziczenie”, „dziedziczenie testamentowe”, „dziedziczenie ustawowe”, „zachówek”, „spadkobierca”, „przyjęcie spadku”, „odrzczenie spadku” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa spadkowego; analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa spadkowego; wymienia podstawowe zasady dziedziczenia ustawowego; wyjaśnia, co wchodzi w skład spadku; podaje konsekwencje prawne przyjęcia oraz odrzucenia spadku; wymienia podstawowe zasady sporządzania testamentu; wyjaśnia, komu przysługuje prawo do zachowku. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu „otwarcie spadku” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i>; analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa spadkowego; porównuje konsekwencje prawne zastosowania różnych form przyjęcia spadku; porównuje podstawowe formy testamentu. 	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 3) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne, [...]; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne; [...]. 5) wyjaśnia podstawowe instytucje prawne prawa [...] spadkowego w Rzeczypospolitej Polskiej ([...]spadek, dziedziczenie ustawowe i testamentowe, zachówek)[...].	XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 10) wyjaśnia instytucje prawne prawa spadkowego w Rzeczypospolitej Polskiej (spadkobierca; formy testamentu; przyjęcie i odrzucenie spadku); 11) analizuje kazusy z zakresu prawa [...] spadkowego [...].
6.	Postępowanie cywilne	3	<ul style="list-style-type: none"> przebieg postępowania cywilnego pozew etapy zwykłego postępowania cywilnego apelacja skarga kasacyjna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „pozew”, „powód”, „pozwany”, „arbitraż”, „skarga kasacyjna” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; odszukuje przepisy prawne dotyczące zasad postępowania cywilnego; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „zdolność sądowa”, „zdolność procesowa”, „przewód sądowy”, „prawomocność wyroku” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; buduje wnioski na podstawie analizy 	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 3) [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne; [...]	XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 7) przedstawia strukturę właściwego ze względu na własne miejsce zamieszkania sądu rejonowego, okręgowego oraz apelacyjnego (na podstawie aktualnego informatora

			<ul style="list-style-type: none"> arbitraż 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego procesowego; wyjaśnia, czego dotyczą normy prawne z <i>Kodeksu postępowania cywilnego</i>; identyfikuje uczestników postępowania cywilnego procesowego, w tym strony tego postępowania; określa przedmiot sporu w postępowaniu cywilnym; identyfikuje sąd właściwy dla rozpatrzenia konkretnej sprawy cywilnej; wymienia podstawowe zasady określające przebieg mediacji i arbitrażu w postępowaniu cywilnym; wymienia podstawowe różnice między mediacją a arbitrażem; pisze pozew w sprawie cywilnej; wymienia podstawowe elementy prawidłowo przygotowanej apelacji; określa warunki, których spełnienie jest konieczne do pozytywnego rozpoznania skargi kasacyjnej; wyróżnia rodzaje postępowań cywilnych; wymienia podstawowe czynności procesowe sądu i stron postępowania; przedstawia zasady postępowania cywilnego [prawo do sądu, zasada równości stron, zasada jawności]; wymienia środki zaskarżenia w procesie cywilnym; wyjaśnia znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania. 	<ul style="list-style-type: none"> przepisów prawnych z <i>Kodeksu postępowania cywilnego</i>; wyjaśnia różnicę w znaczeniu pojęć „postępowanie” i „proces sądowy”; analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego procesowego; wymienia, uwzględniając różne perspektywy, pozytywne i negatywne aspekty zastosowania arbitrażu i mediacji w postępowaniu cywilnym; wskazuje elementy obligatoryjne i fakultatywne pozwu; pisze apelację w sprawie cywilnej; ocenia, czy przedstawiona apelacja została sporządzona właściwie; na podstawie dostępnych źródeł ustala obszary jurysdykcji wybranych sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych; rozpoznaje i opisuje rodzaje postępowań cywilnych; wymienia prawa i obowiązki poszczególnych uczestników postępowania cywilnego procesowego; przedstawia zasady postępowania cywilnego [zasady: prawdy formalnej, dyspozycyjności, kontradyktoryjności, bezpośredniości, ustności, swobodnej oceny dowodów, formalizmu]; wymienia etapy zwykłego postępowania cywilnego; opisuje wygląd sali rozpraw; opisuje poszczególne etapy rozprawy sądowej. 	<p>7) przedstawia przebieg postępowania cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; analizuje kazus z zakresu prawa cywilnego lub rodzinnego, w tym pozew w takiej sprawie[...].</p>	<p>prawniczego); [...]</p> <p>18) przedstawia podstawowe zasady postępowania cywilnego; pisze pozew w sprawie cywilnej;</p> <p>19) znajduje wzory apelacji i je analizuje; przedstawia, w jakich sytuacjach Sąd Najwyższy w Rzeczypospolitej Polskiej może rozpoznać pozytywnie skargę kasacyjną; [...]</p> <p>25) przedstawia specyfikę alternatywnych metod rozwiązywania sporów w Rzeczypospolitej Polskiej – arbitrażu w postępowaniu cywilnym oraz mediacji w postępowaniu administracyjnym, cywilnym i karnym.</p>
Podsumowanie i test – 2 godziny lekcyjne							
V. Prawo pracy i prawo administracyjne							
1.	Prawo pracy	2	<ul style="list-style-type: none"> typy umów o pracę prawa i obowiązki pracownicze urlopy rozwiązanie stosunku pracy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „umowa o pracę”, „powszechnie ubezpieczenia”, „pracodawca”, „pracownik”, „urlop” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa pracy; buduje wnioski dotyczące obowiązków państwa w zakresie ochrony praw pracowniczych na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Konstytucji RP</i>; wyróżnia poszczególne typy umów o pracę; wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownicze; wskazuje podstawowe elementy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe cechy prawa pracy; buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu pracy</i> oraz z umów międzynarodowych chroniących prawa pracownicze; analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa pracy; porównuje katalogi praw i wolności socjalnych zawarte w <i>Konstytucji RP</i> i <i>Europejskiej karcie socjalnej</i>; porównuje różne typy umów o pracę; na podstawie analizy przepisów prawnych przedstawia uprawnienia pracownika dotyczące różnego rodzaju urlopow; porównuje przewidziane w prawie pracy 	<p>IV. Prawa człowieka i ich ochrona. Uczeń:</p> <p>1) wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p> <p>V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>3) [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne[...].</p>	<p>XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>15) wyjaśnia instytucje prawne prawa pracy w Rzeczypospolitej Polskiej (umowa o pracę i jej rodzaje; rozwiązanie umowy o pracę i jego rodzaje; rodzaje urlopow; prawa i obowiązki pracownicze);</p> <p>16) porównuje sytuację jednostki wynikającą z różnych form zatrudnienia: umowa o pracę, umowy cywilnoprawne, prowadzenie działalności gospodarczej osoby fizycznej [...].</p> <p>XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa. Uczeń:</p>

				<p>prawidłowo skonstruowanej umowy o pracę;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje urlopów przysługujących pracownikowi; przedstawia podstawowe zasady regulujące rozwiązanie umowy o pracę; wymienia umowy i instytucje międzynarodowe chroniące prawa pracownicze; wskazuje podstawowe prawa i wolności gwarantowane w <i>Europejskiej karcie socjalnej</i>. 	<p>sposoby zakończenia umowy o pracę.</p>		<p>4) wymienia katalog praw i wolności z Europejskiej karty socjalnej; rozważa dylematy związane z prawami socjalnymi i sposobem ich realizacji przez państwo.</p>
2.	Formy zatrudnienia	2	<ul style="list-style-type: none"> stosunek pracy umowa o pracę umowa cywilnoprawna samo zatrudnienie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „umowa o pracę”, „umowa cywilnoprawna”, „umowa zlecenia”, „umowa o dzieło”, „stosunek pracy”, „samo zatrudnienie” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wymienia podstawowe cechy stosunku pracy; podaje podstawowe cechy zatrudnienia na podstawie umowy o dzieło i umowy zlecenia; wskazuje podstawowe cechy samozatrudnienia; analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego i prawa pracy; porównuje prawa i obowiązki stron wynikające z umowy o pracę oraz z umów cywilnoprawnych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów „pragmatyki pracownicze” i „pragmatyki służbowe” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; tłumaczy, czym jest Krajowy Rejestr Sądowy; buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu cywilnego</i> [umowy cywilnoprawne] i <i>Kodeksu pracy</i>; analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa cywilnego i prawa pracy; wskazuje pozytywne i negatywne aspekty różnych form zatrudnienia z perspektywy obu stron umowy; wymienia umowy cywilnoprawne – inne niż umowa o pracę; charakteryzuje wybrane pracownicze formy zatrudnienia; wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega problem tzw. „umów śmieciowych”. 	<p>V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>3) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne, [...]; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne[...].</p>	<p>XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>14) znajduje wzory umów zlecenia i umów o dzieło; przedstawia konieczne ich elementy i elementy korzystne dla zleceniobiorcy i autora dzieła;</p> <p>15) wyjaśnia instytucje prawne prawa pracy w Rzeczypospolitej Polskiej (umowa o pracę i jej rodzaje; rozwiązanie umowy o pracę i jego rodzaje; rodzaje urlopów; prawa i obowiązki pracownicze);</p> <p>16) porównuje sytuację jednostki wynikającą z różnych form zatrudnienia: umowa o pracę, umowy cywilnoprawne, prowadzenie działalności gospodarczej osoby fizycznej [...].</p>
3.	Prawo administracyjne	3	<ul style="list-style-type: none"> organ administracji publicznej urząd stosunek administracyjnoprawny akt administracyjny decyzja administracyjna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „administracja publiczna”, „organ administracji publicznej”, „urząd”, „akt administracyjny”, „decyzja administracyjna” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa administracyjnego; wymienia podstawowe cechy prawa administracyjnego; rozdziela rodzaje administracji publicznej; wymienia rządowe i samorządowe organy administracji publicznej; przedstawia podstawowe cechy stosunku administracyjnoprawnego; wskazuje poszczególne elementy decyzji administracyjnej; określa, czy decyzja administracyjna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „stosunek administracyjny”, „kompetencja organu administracyjnego”, „właściwość organu administracyjnego”, „upoważnienie administracyjne” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z zakresu prawa administracyjnego; analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa administracyjnego; wyjaśnia, czym różni się urząd od organu; charakteryzuje poszczególne typy organów administracyjnych; porównuje cechy aktów administracyjnych i aktów normatywnych; 	<p>III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>6) przedstawia kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia podstawowe działy administracji rządowej i zadania wojewody; wyjaśnia rolę prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; [...]</p> <p>8) przedstawia organy stanowiące i wykonawcze samorządu terytorialnego na poziomie gminy i miasta na prawach powiatu oraz powiatu i województwa w Rzeczypospolitej Polskiej [...].</p> <p>V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>3) rozpoznaje sprawy regulowane</p>	<p>XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>25) przedstawia specyfikę alternatywnych metod rozwiązywania sporów w Rzeczypospolitej Polskiej – arbitrażu w postępowaniu cywilnym oraz mediacji w postępowaniu administracyjnym, cywilnym i karnym.</p>

				została właściwie skonstruowana pod względem formalnym.	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przewidziane w prawie formy aktów administracyjnych i ich cechy; określa, jak brak obligatoryjnego elementu aktu administracyjnego wpływa na jego ważność i obowiązywanie. 	przez prawo [...] administracyjne [...]; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne; [...] 8) odróżnia akty administracyjne od innego rodzaju dokumentów; rozpoznaje, kiedy decyzja administracyjna w Rzeczypospolitej Polskiej jest ważna [...].	
4.	Postępowanie administracyjne	3	<ul style="list-style-type: none"> kodeks postępowania administracyjnego uczestnicy postępowania administracyjnego etapy postępowania administracyjnego odwołanie zażalenie mediacja administracyjna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „odwołanie”, „zażalenie”, „mediacja administracyjna”, „organy administracyjne niższego stopnia”, „organy administracyjne wyższego stopnia” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wyjaśnia, czego dotyczą normy zawarte w <i>Kodeksie postępowania administracyjnego</i>; analizuje proste kazusy prawne dotyczące postępowania administracyjnego; wymienia uczestników postępowania administracyjnego; przedstawia podstawowe uprawnienia stron postępowania administracyjnego; wymienia etapy postępowania administracyjnego; przedstawia środki zaskarżenia decyzji administracyjnej; omawia zasady odwołania się od decyzji administracyjnej; wymienia zasady, według których należy skonstruować zażalenie na postępowanie organów administracji publicznej; pisze odwołanie od decyzji administracyjnej; wyjaśnia, na czym polega mediacja administracyjna i jakie są jej cele. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu postępowania administracyjnego</i>; analizuje złożone kazusy prawne dotyczące postępowania administracyjnego; charakteryzuje rodzaje postępowań administracyjnych; przedstawia uprawnienia poszczególnych uczestników postępowania administracyjnego; opisuje poszczególne etapy postępowania administracyjnego; prezentuje możliwe formy zakończenia postępowania administracyjnego; pisze zażalenie na postępowanie organów administracji publicznej; omawia przebieg mediacji w postępowaniu administracyjnym; wskazuje, z uwzględnieniem różnych perspektyw, pozytywne i negatywne aspekty zastosowania mediacji administracyjnej; zajmuje stanowisko [buduje argumenty i kontrargumenty] w sporach dotyczących funkcjonowania administracji publicznej w Polsce. 	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 3) [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne; [...] 9) wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji organów administracyjnych; pisze odwołanie od decyzji administracyjnej; 10) przedstawia przebieg postępowania administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej; analizuje wzory zażaleń na postanowienia organów administracji [...].	
5.	Postępowanie sądowo-administracyjne	2	<ul style="list-style-type: none"> sprawa administracyjna wojewódzki sąd administracyjny [WSA] skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego Naczelny Sąd Administracyjny [NSA] uczestnicy postępowania sądowo- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów „skarga” i „skarga kasacyjna” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wyjaśnia znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania; odszukuje przepisy prawne dotyczące postępowania sądowo-administracyjnego; analizuje proste kazusy prawne dotyczące 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych regulujących postępowanie sądowo-administracyjne; analizuje złożone kazusy prawne dotyczące postępowania sądowo-administracyjnego; charakteryzuje organy i jednostki sądów administracyjnych. 	III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 10) przedstawia strukturę sądownictwa powszechnego i administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz zadania Sądu Najwyższego; uzasadnia potrzebę niezależności sądów i niezawisłości sędziów [...].	X. Kontrola władzy. Uczeń: 8) wyjaśnia rolę sądownictwa administracyjnego w kontroli decyzji władz; przedstawia strukturę Naczelnego Sądu Administracyjnego i jego rolę w Rzeczypospolitej Polskiej [...]. XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:

			<ul style="list-style-type: none"> administracyjnego skarga kasacyjna kontrola sądowoadministracyjna 	<ul style="list-style-type: none"> postępowania sądowoadministracyjnego; wskazuje podstawowe elementy skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego; wymienia etapy postępowania sądowoadministracyjnego; wymienia uczestników postępowania sądowoadministracyjnego i przysługujące im prawa; podaje podstawowe wymagania formalne dotyczące wniesienia skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego oraz skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego; opisuje strukturę sądownictwa administracyjnego; wymienia uprawnienia wojewódzkich sądów administracyjnych i NSA. 		<p>V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>3) [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne; [...]</p> <p>9) wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji organów administracyjnych [...];</p> <p>10) [...] analizuje [...] wzory skarg do wojewódzkiego sądu administracyjnego[...].</p>	25) przedstawia specyfikę alternatywnych metod rozwiązywania sporów w Rzeczypospolitej Polskiej – arbitrażu w postępowaniu cywilnym oraz mediacji w postępowaniu administracyjnym, cywilnym i karnym.
Podsumowanie i test – 2 godziny lekcyjne							
VI. Prawo karne							
1.	Podstawy prawa karnego	3	<ul style="list-style-type: none"> zasady prawa karnego dziedziny prawa karnego funkcje kary 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów „czyn zabroniony” i „kara” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo karne; odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego; analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa karnego; wymienia źródła prawa karnego; wyjaśnia znaczenie podstawowych zasad prawa karnego; wymienia podstawowe działy prawa karnego; tłumaczy, jakie są funkcje kar przewidzianych w polskim prawie karnym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu karnego</i> i <i>Kodeksu wykroczeń</i>; analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa karnego; wymienia dziedziny specjalne prawa karnego; wyjaśnia, jaki jest cel obowiązywania podstawowych zasad prawa karnego; porównuje kary stosowane dawniej i współcześnie; przedstawia ewolucję systemu karnego w Europie; buduje argumenty i kontrargumenty w sporze dotyczącym zasad i celów stosowania kar w prawie karnym; charakteryzuje przestępstwa przeciwko dobrom indywidualnym. 	<p>V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>1) wyjaśnia, czym różnią się normy prawne od innych typów norm; wymienia podstawowe zasady prawa (prawo nie działa wstecz, domniemanie niewinności, nie ma winy bez prawa, niezajomość prawa szkodzi) i wyjaśnia konsekwencje ich łamania; [...]</p> <p>3) rozpoznaje sprawy regulowane przez [...] karne; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne[...].</p>	<p>XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>20) stosuje w analizie przypadku podstawowe instytucje prawa karnego w Rzeczypospolitej Polskiej (odpowiedzialność za wykroczenie i karna, wykroczenie a przestępstwo, występki a zbrodnia; wina i kara; zasada domniemanie niewinności; prawo do obrony; wyłączenie odpowiedzialności karnej); [...]</p> <p>24) rozważa traktowanie kary jako odpłaty, sposobu resocjalizacji i oddziaływania na społeczeństwo [...].</p>
2.	Przestępstwa	1	<ul style="list-style-type: none"> cechy przestępstwa kontratyp zbrodnia występek kary i środki karne przewidziane w <i>Kodeksie karnym</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: „przestępstwo”, „zbrodnia”, „występek”, „kara”, „środek karny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; wymienia kwestie regulowane w <i>Kodeksie karnym</i>; odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego; analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa karnego; wymienia cechy przestępstwa; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu karnego</i>; analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa karnego; porównuje cechy zbrodni i występku; porównuje konsekwencje prawne wynikające ze zbrodni i z występku; wyjaśnia, czym jest kontratyp; przedstawia typy przestępstw przeciwko dobrom indywidualnym; charakteryzuje kary i środki karne przewidziane w <i>Kodeksie karnym</i>; 	<p>V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>3) rozpoznaje sprawy regulowane przez [...] karne; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne[...].</p>	<p>XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń:</p> <p>21) przedstawia kary i środki karne unormowane w Kodeksie wykroczeń i Kodeksie karnym w Rzeczypospolitej Polskiej; [...]</p> <p>23) podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego i prywatnego w Rzeczypospolitej Polskiej; wyjaśnia rolę prokuratora i oskarżyciela posiłkowego; pisze akt oskarżenia prywatnego [...].</p>

				<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje podstawowe typy przestępstw; ▪ wskazuje cechy zbrodni i występku; ▪ wymienia rodzaje kar i środków karnych przewidzianych w <i>Kodeksie karnym</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia celowość stosowania kar i środków karnych przewidzianych w <i>Kodeksie karnym</i> oraz zajmuje stanowisko w sporze dotyczącym ich skuteczności; ▪ przedstawia procedury warunkowego zwolnienia i warunkowego zawieszenia wykonywania kary. 		
3.	Wykroczenia	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy wykroczeń ▪ kary i środki karne przewidziane w <i>Kodeksie wykroczeń</i> ▪ rodzaje wykroczeń 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „wykroczenie”, „kara”, „środek karny” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego; ▪ analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa karnego; ▪ wymienia cechy wykroczenia; ▪ rozpoznaje podstawowe typy wykroczeń; ▪ wymienia rodzaje kar i środków karnych przewidzianych w <i>Kodeksie wykroczeń</i>; ▪ opisuje postępowanie mandatowe. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu wykroczeń</i>; ▪ analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa karnego; ▪ porównuje cechy przestępstw i wykroczeń; ▪ charakteryzuje kary i środki karne przewidziane w <i>Kodeksie wykroczeń</i>; ▪ uzasadnia celowość stosowania kar i środków karnych przewidzianych w <i>Kodeksie wykroczeń</i> oraz zajmuje stanowisko w sporze dotyczącym ich skuteczności. 	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 3) rozpoznaje sprawy regulowane przez [...] karne; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne[...].	XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 22) wskazuje specyfikę poszczególnych rodzajów wykroczeń w Rzeczypospolitej Polskiej (przeciwko: osobie, zdrowiu, mieniu oraz bezpieczeństwu osób i mienia) oraz przestępstw (przeciwko: życiu i zdrowiu, wolności osobistym oraz mieniu) [...].
4.	Postępowanie karne	3	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zasady postępowania karnego ▪ zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa ▪ etapy postępowania karnego ▪ apelacja ▪ kasacja ▪ prawa ofiary, sprawcy i świadka ▪ strony postępowania ▪ oskarżyciel posiłkowy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „przestępstwo z oskarżenia publicznego”, „apelacja”, „kasacja”, „sprawca”, „ofiara”, „świadek”, „oskarżyciel”, „oskarżyciel publiczny”, „oskarżyciel posiłkowy”, „oskarżony”, „prokurator” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ pisze zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, ▪ identyfikuje sąd właściwy dla rozpatrzenia konkretnej sprawy karnej; ▪ wymienia etapy postępowania karnego; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad regulujących przebieg postępowania karnego; ▪ przedstawia podstawowe prawa i obowiązki uczestników postępowania karnego; ▪ wymienia strony postępowania karnego na różnych jego etapach; ▪ tłumaczy, w jaki sposób można zostać oskarżycielem posiłkowym; ▪ wymienia uprawnienia oskarżyciela 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu postępowania karnego</i>; ▪ analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ opisuje poszczególne etapy postępowania karnego; ▪ omawia poszczególne zasady regulujące przebieg postępowania karnego; ▪ porównuje prawa uczestników postępowania karnego na różnych jego etapach; ▪ na podstawie dostępnych źródeł ustala obszary jurysdykcji wybranych sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych; ▪ przedstawia wygląd sali rozpraw; ▪ opisuje poszczególne etapy rozprawy sądowej; ▪ charakteryzuje środki zapobiegawcze w postępowaniu karnym; ▪ prezentuje zasady składania skargi nadzwyczajnej; ▪ ocenia funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce [buduje argumenty i kontrargumenty w sporze]; ▪ ocenia wpływ mediów, w tym internetu, 	III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 10) przedstawia strukturę sądownictwa powszechnego i administracyjnego oraz zadania Sądu Najwyższego; uzasadnia potrzebę niezależności sądów i niezawisłości sędziów [...]. V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 3) [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne; [...] 11) przedstawia przebieg postępowania karnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; wymienia główne prawa, jakie przysługują ofierze, sprawcy i świadkowi przestępstwa; pisze zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa[...].	X. Kontrola władzy: 7) wykazuje rolę Krajowej Rady Sądownictwa i Sądu Najwyższego w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia strukturę Sądu Najwyższego [...]. XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 23) podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia publicznego i prywatnego w Rzeczypospolitej Polskiej; wyjaśnia rolę prokuratora i oskarżyciela posiłkowego; pisze akt oskarżenia prywatnego [...].

				<ul style="list-style-type: none"> ▪ posiłkowego; ▪ wyjaśnia, jakie funkcje w postępowaniu karnym pełni policja i prokurator; ▪ wymienia środki odwoławcze w postępowaniu karnym; ▪ podaje zasady składania apelacji i kasacji. 	na funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości [buduje argumenty i kontrargumenty w sporze].		
5.	Oskarżenie prywatne i mediacje	2	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ściganie przestępstw ▪ postępowanie prywatnoskargowe ▪ oskarżyciel prywatny ▪ akt oskarżenia prywatnego ▪ mediacje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów „przestępstwo prywatnoskargowe”, „oskarżyciel prywatny”, „prywatny akt oskarżenia” [oraz właściwie używa tych pojęć w swoich wypowiedziach]; ▪ odszukuje przepisy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ analizuje proste kazusy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ pisze akt oskarżenia prywatnego; ▪ wymienia prawa i obowiązki oskarżyciela prywatnego; ▪ wyjaśnia, komu przysługuje prawo do wystąpienia w roli oskarżyciela prywatnego; ▪ wymienia zasady prowadzenia mediacji w postępowaniu karnym. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminu „przestępstwo ścigane na wniosek” [oraz właściwie używa tego pojęcia w swoich wypowiedziach]; ▪ buduje wnioski na podstawie analizy przepisów prawnych z <i>Kodeksu postępowania karnego oraz Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia</i>; ▪ analizuje złożone kazusy prawne z zakresu prawa karnego procesowego; ▪ charakteryzuje główne etapy postępowania prywatnoskargowego; ▪ omawia przebieg mediacji w postępowaniu karnym; ▪ przedstawia, z różnych perspektyw, pozytywne i negatywne aspekty zastosowania mediacji w postępowaniu cywilnym. 	V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 3) [...] wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne[...].	XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej. Uczeń: 25) przedstawia specyfikę alternatywnych metod rozwiązywania sporów w Rzeczypospolitej Polskiej – arbitrażu w postępowaniu cywilnym oraz mediacji w postępowaniu administracyjnym, cywilnym i karnym.
Podsumowanie i test – 2 godziny lekcyjne							

Opracowanie: Barbara Furman